

Úvod

V dnešním světě platí stále více staré čínské moudro o mávnutí motýlích křídél, které na druhé straně země způsobí vichřici. Naše každodenní činnost může mít nedozírné dopady na druhé straně zeměkoule, zároveň drobná změna našeho chování může znamenat velký rozdíl. Tato vzájemná propojenost procesů a jevů ve světě je projevem globalizace. Jejimi charakteristikami jsou rychlé přesuny informací, vysoká mobilita lidí, kapitálu i výroby, mezinárodní dohody pečující o lidská práva, životní prostředí i obchod, setkávání kultur a tak dále.

Globalizace umocnila šíření negativních jevů po světě, jak ukázala mimo jiné finanční krize, ale zároveň usnadnila spolupráci lidí z různých částí světa při řešení konkrétních lokálních i globálních problémů. Pohybovat se v dnešním světě zodpovědně vyžaduje promyšlení kroků jako v šachové partii. Hrát ji se ctí vyžaduje znalost tahů a vztahů jednotlivých figurek. Jinými slovy, vzdělávání v době globalizace by mělo rozvíjet schopnost myslet do důsledků globálních vztahů. Na tuto složitou realitu světa odpovídá globální rozvojové vzdělávání, *které otevírá lidem oči a mysl pro realitu světa a probouzí je, aby usilovali o větší spravedlnost ve světě, o rovnost mezi lidmi a o lidská práva pro všechny (Maastrichtská deklarace, 2002).*

Globální rozvojové vzdělávání vyzdvihuje a spojuje tři učení: učení o okolním světě, o sobě samém a o vzájemné propojenosti věcí. Žáci se učí objevovat doposud nepoznané vazby, které žáky přimějí zamyslet se nad tím, do jaké míry sami mohou věci ovlivňovat. Logickou součástí tohoto procesu je pak hledání ekonomických, sociálních a politických souvislostí, hledání toho, co nás spojuje se světem vzdáleným i blízkým. V kontextu českého vzdělávání je globálnímu rozměru dán prostor v průřezových tématech, zejména ve Výchově k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchově a Multikulturní výchově.

Jedním z hlavních cílů globálního rozvojového vzdělávání je rozvoj dovedností a postojů, které žákům umožní aktivně se podílet na řešení problémů zde i v jiných částech světa. Je proto nezbytné nepracovat s žáky pouze na získávání a osvojování znalostí, ale zaměřovat se především na práci s jejich hodnotami a postoji. To jistě není jednoduché, možná právě proto, že k hodnotám musí dojít každý sám na základě informací a zpracovaných emocionálních prožitků – nelze je přednášet. Na učiteli je, aby tomuto putování otevíral prostor. Tříbení postojů se neobejde bez jejich sdělování a srovnávání s postoji druhých například při skupinové práci či diskusích. Je však obtížné pro žáky zapojit se do diskuse, pokud získají pocit, že se jich téma netýká. Považujeme tedy za důležité probírané téma vztahovat ke zkušenostem, představám a pocitům žáků, a proto jsou plány hodin v této publikaci vystavěny podle principů konstruktivistické pedagogiky s použitím metod Kritického myšlení, které nové poznání staví na dosavadní představě či pocitech žáka.

Příručka *Svět do všech předmětů* má za cíl inspirovat pedagogy k zapojování globálních souvislostí do výuky v konkrétních předmětech. Usiluje o co největší různorodost tematickou i metodickou, a proto se na ní podílela řada lektorů a učitelů různých aprobací. Neklade si tedy za cíl ucelené zpracování vybraných témat. Příručka nabízí aktivity z českého a anglického jazyka, matematiky, fyziky, dějepisu, občanské výchovy, zeměpisu, výtvarné výchovy, rovněž z chemie, přírodopisu či tělocviku.

Aktivity jsou členěny do šesti témat vybraných tak, aby byly zastoupeny různé aspekty globálních spojitostí: sociální (migrace, dětská práva), kulturní (kulturní rozmanitost), ekonomické (ekonomická globalizace) i environmentální (přírodní zdroje) a specifické téma rozvojové spolupráce, jež představuje jeden z přístupů k řešení globálních problémů. Struktura řazení aktivit podle témat a příslušností k předmětům nabízí možnost rozvinutí mezioborové spolupráce. Vhodný věk pro realizaci konkrétních aktivit závisí na školním vzdělávacím programu dané školy a především na dovednostech jednotlivých tříd. Přílohy potřebné k realizaci aktivit jsou na CD-Romu, který je součástí příručky.

Eva Malířová

Příručka *Svět do všech předmětů* vznikla v rámci projektu *O krok dál v rozvojovém vzdělávání*, který realizuje Společnost pro Fair Trade a Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje za finanční podpory Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Cílem projektu je podpora integrace globálního rozvojového vzdělávání do výuky a naplňování Rámcového vzdělávacího programu.